

© Deze tekst is auteursrechterlijk beschermd en mag alleen verspreid worden voor onderwijsdoeleinden.

Titel : Ik ben een zonnebloem, jij bent een zonnebloem
Auteur : Ann Van Dessel
Zorgcoördinator, Basisschool WAVO, O.-L.-V.-Waver
Dit artikel is een licht aangepaste versie van het gelijknamige artikel uit School en Klaspraktijk, jaargang 174
Datum : maart 2009

Dat leerproblemen bijna onafscheidelijk verbonden zijn met een negatief zelfbeeld besefte Ann Van Dessel ten volle toen ze in september 1990 startte als taakleraar van een gewone school. Voordien stond zij in een school voor buitengewoon onderwijs, en zag zij kinderen open bloeien in een aanvaardende omgeving. Ze noemde haar taakklas het "kleine klasje", en ontwikkelde geleidelijk aan een visie en een manier om kinderen en hun ouders te begeleiden in het positief omgaan met die leerproblemen.

Als rode draad in het kleine klasje fungeert haar zonnebloemverhaal. Een rode draad die inmiddels ook via het zorgteam, de directeur en het schoolteam in de klassen is opgenomen, wat onrechtstreeks een positieve invloed heeft op heel de schoolgemeenschap.

Sinds 2003 is Ann zorgcoördinator in deze basisschool en nog steeds heeft haar zonnebloemverhaal niets van zijn waarde verloren.

Vanuit het zorgteam groeide de behoefte om het negatieve en/of onrealistische zelfbeeld van vele eerste- en tweedeklassertjes op een prettige manier aan te pakken. We zaaiden... en oogstten ons zonnebloemverhaal: een visie en een manier om jonge kinderen en hun ouders te begeleiden in het positief omgaan met leermoeilijkheden.

Het verhaal zelf

Het verhaal gaat over drie zonnebloemen.

De *eerste zonnebloem* is als een foto die van elk kind (mens) kan zijn genomen. Als je nauwkeurig kijkt, merk je dat er bloemblaadjes van verschillende grootte zijn: kleintjes, grotere en nog grotere. Toch is in het geheel elk blaadje van belang; het maakt de zonnebloem harmonieus en af. Geen enkel blad – hoe klein ook – mag ontbreken; samen vormen ze een prachtige bloem.

Elk van die bloemblaadjes staat voor een eigenschap of vaardigheid van het kind: een blaadje van gevoel voor humor, een blaadje van hard lopen, een blaadje van opgewekt zijn, van verdraagzaamheid, van mooi kunnen tekenen, van veel draagkracht hebben, snel kunnen optellen, kunnen luisteren, kunnen genieten van de stilte ...

Het ene bloemblaadje is al wat langer dan het andere. Er zitten extra lange en extra korte tussen.

Maar wanneer je een kind in zijn geheel bekijkt, zie je een pracht van een mens: harmonieus en af. Net zoals de zonnebloem. Elk kind dat door zijn omgeving zo benaderd wordt, zal zich ongetwijfeld ook zo voelen: een veelheid van verschillende eigenschappen, harmonieus. Dat kind voelt zich graag gezien om de (gehele) mens die

hij is, en ondervindt dat de liefde van anderen niet afhangt van de lengte van sommige bloemblaadjes.

Anders is het bij de *tweede zonnebloem*...

Wanneer we Marissa de indruk geven dat drie bloemblaadjes (die van rekenen, lezen en schrijven) van veel meer belang zijn dan de andere, doen we haar veel onrecht aan. Marissa zal zich ook gauw zo voelen: alsof ze bestaat uit (slechts) drie heel lange bloemblaadjes. Alle andere mooie eigenschappen en vaardigheden lijken in het niets te verdwijnen.

Zal de liefde van de omgeving dan vrijwel helemaal afhangen van de lengte van deze drie blaadjes? Wat spannend... Zal Marissa de goedkeuring en de liefde van anderen moeten kopen met goede cijfers?

De *derde prent* toont een vrijwel verwelkte zonnebloem. Wanneer alleen rekenen, lezen en schrijven tellen, zal een kind zich gauw voelen als deze bloem.

Stel je daarenboven nog eens voor dat een kind heel toevallig met een klein bloemblaadje voor lezen zit... Zoiets kun je maar beter niet voorhebben wanneer je omgeving naar je kijkt als naar de derde bloem.

In het verhaaltje bij de eerste zonnebloem kan dat wel : mijn kleine bloemblaadje voor lezen past dan precies in het schitterende geheel, tussen een heleboel lange blaadjes !

Hoe vertellen we dit verhaal aan kinderen (eerste graad)?

Op het bord of op een groot blad staat het hartje van een zonnebloem, met de naam of foto van de verteller. Samen met de klas, in kleine groep of met een kind apart, wordt het verhaal opgebouwd.

De verteller vertelt zijn eigen zonnebloem-verhaal, terwijl hij kleine, middelgrote, grote en heel grote bloemblaadjes rondom het hart tekent. Zo ontstaat een mooie zonnebloem.

Kijk eens, dat ben ik! Hier staat mijn naam, dat is mijn hart. Ik ga jullie over mijzelf vertellen. Luister eens en kijk goed wat ik doe.

Ik kan heel goed tekenen. Vroeger, toen ik een kind was, tekende ik ook al veel, en ik doe het nog steeds heel graag. Omdat ik goed kan tekenen, krijg ik een lang bloemblaadje voor 'tekenen'.

Ik speel muziek. Ik kan klarinet spelen. Dat is leuk en dat klinkt heel mooi. Ik speel bij ons in het dorp in de harmonie. Ik teken aan het hartje een lang bloemblaadje omdat ik goed klarinet kan spelen.

Ik kan niet naaien. Gek hé? Ik ben nochtans een mama van drie kindjes, maar toch kan ik niet naaien. Ik moet dat altijd aan mijn eigen mama vragen omdat ik het zelf niet goed kan. Daarom teken ik een klein bloemblaadje voor 'naaien' aan mijn hart.

Ik kan wel goed koken, maar toch niet zo fantastisch. Ik denk dat veel mama's veel beter kunnen koken dan ik. Voor 'koken' krijg ik een middelgroot blaadje.

Ik kan absoluut niet wachten, ik ben altijd heel ongeduldig. Wanneer ik in een winkel lang moet aanschuiven, dan voel ik me heel slecht. Ik krijg een heel klein bloemblaadje voor 'geduld hebben'.

Ik kan goed lezen. Ik lees elke week wel een heel boek uit. Voor 'lezen' teken ik een heel lang bloemblaadje.

Maar snel hoofdrekenen, dat is dan weer niks voor mij. Ik doe wel mijn best, maar het lukt me niet om snel te rekenen. Daarom een klein blaadje voor 'rekenen'.

Ik kan goed luisteren naar andere mensen, ik kan heel goed zwemmen, ik kan echt niet goed overweg met de computer, ik kan goed stil zijn, ik werk niet zo graag in de tuin omdat ik het niet zo goed kan, ik lach heel veel, ik ben heel vaak goed gezind, ik begrijp niks van elektriciteit, ik kan goed met de auto rijden, ik heb mooie ogen, ik kan niet mooi schrijven, ik ben slecht in balsporten want ik laat de bal altijd vallen,...

Al vertellend en tekenend is de zonnebloem vervolledigd. Dan volgt een gesprek daarover met de kinderen.

Kijk eens, wat vind je van die bloem? Mooi? Waarom? Stoort het je dat er kleine en grote bloemblaadjes zijn?

Zo wordt de nadruk gelegd op het geheel: net door de verschillende soorten blaadjes samen wordt mijn bloem heel mooi. Er mag geen enkel blaadje, hoe klein ook, ontbreken.

Kijk eens naar dit kleine blaadje: 'computeren'. Is het erg dat ik niet goed kan computeren? Ben ik dan geen goede juf? Ben ik dan geen goede mama?

De kinderen spreken spontaan uit dat de kleine bloemblaadjes echt niet storen, ze komen er vanzelf toe om te verwijzen naar al die andere lange blaadjes, die er wel zijn.

De kinderen worden uitgenodigd om over zichzelf te vertellen. Ze sommen alle knappe, leuke, mooie, toffe dingen van zichzelf op. Er wordt benadrukt dat dit zowel kan gaan over iets goed *kunnen*, als over *zijn* ('iets mooi uit je hartje', zegt Simon).

Sommige kinderen vinden het moeilijk om 'goede' dingen van zichzelf te noemen. De verteller benadrukt dat iedereen wel honderdduizend goede dingen heeft en somt eventueel een hele reeks op.

Hoe vertellen we dit verhaal aan de ouders?

Dit verhaal past perfect in onze schoolvisie. Daarom vertellen we het, met behulp van de drie bijhorende prenten, aan alle ouders tijdens een infoavond begin schooljaar.

Telkens weer blijkt het verhaal in te slaan. Bij sommige ouders kun je de emotie zo van op het gezicht aflezen.

Het verhaal eindigt met een uitdrukkelijke uitnodiging om *samen* (zowel de school als de ouders) op deze wijze naar kinderen te kijken: als prachtige, harmonieuze zonnebloemen waarin elk blaadje, groot of klein, zijn plaats heeft. Want het geluk van ouders mag niet afhangen van het schoolrapport van hun kind, dat slechts enkele blaadjes belicht.

De ouders krijgen ook een opdracht mee naar huis. Die krijgen ze via hun kinderen. Elk kind krijgt twee (papieren) zonnebloemen mee naar huis met uitsluitend *lange* bloemblaadjes. In het hart staat de naam van het kind.

Mama en papa vullen elk een zonnebloem in: uitsluitend *positieve* eigenschappen (kennen – kunnen – zijn) worden in de blaadjes genoteerd.

Die ingevulde bloemen worden mee naar school gegeven, waar ze tijdens een knutselactiviteit in een aangepaste vaas belanden. Tenslotte gaan ze weer mee naar huis waar ze een duidelijk zichtbare plaats krijgen, zodat zowel de ouders als hun kind er op een speelse manier voortdurend aan herinnerd worden hoe relatief schoolse prestaties zijn.

Hoe werken we verder met dit verhaal?

In de klasgroep

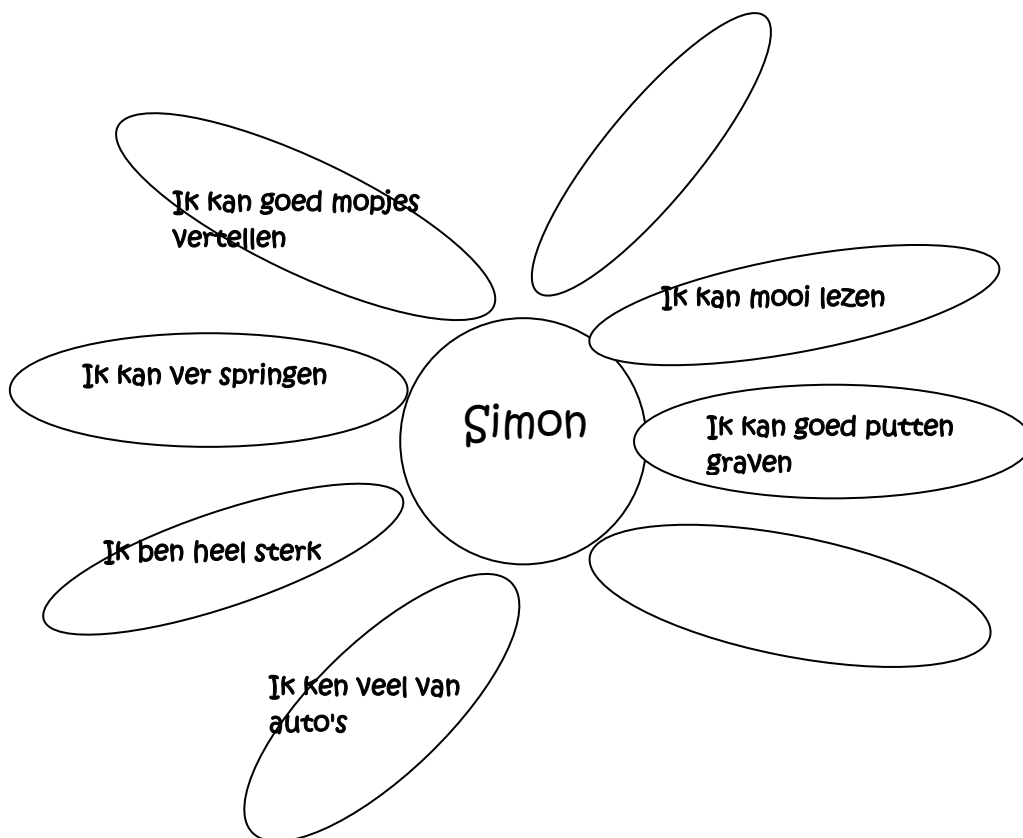
- Bij de aanvang van het schooljaar vertelt de zorgleerkracht in elke klas het kinderverhaal.
- Nadien wordt een grote collage gemaakt : elk kind schrijft of tekent in een lang bloemblad zijn 'goeie dingen'. Al deze blaadjes samen vormen de reuzenzonnebloem van de klas, die het hele schooljaar aan de muur blijft hangen. Bij de meeste klassen hangt die zelfs naast de deur: een kleurrijke naamkaart die meteen vermeldt welke schitterende kinderen er binnen zitten...

- Elke schoolbewoner (kinderen, leerkrachten, directeur, secretaresse...) krijgt een bladwijzer met... een zonnebloem op. Dat is gewoon een geheugensteuntje: de boodschap achter het zonnebloemverhaal mag een heel schooljaar beklijven.
- In elk schoollokaal hangt een mooie foto van een zonnebloem met in het hart de volgende tekst: "ik ben blij met mijzelf".
- Elke klasleerkracht beschikt over een zonnebloemstempel. Wanneer een werkblad niet wordt gemaakt of niet afgeraakt, omdat het te moeilijk is of door een andere activiteit (vb. kleine klasje), komt er een zonnebloem-stempel op die plaats. Dat is een O.K.-boodschap voor het kind, en tegelijkertijd ook voor de ouders. Die werden op de infoavond daarover ingelicht. Zo hoeven zij zich geen zorgen te maken over onafgewerkte werkblaadjes en vooral willen wij vermijden dat zij hun kind voor een onaangepaste taak zetten...
- Geregeld verwijzen de leraars en de directeur naar het zonnebloemverhaal. Dat kan op velerlei manieren naargelang de situatie.

In 't kleine klasje

Het kleine klasje. Zo noemen we onze taakklas, omdat we dat veel vriendelijker vinden klinken. Ondertussen tieren de zonnebloemen daar welig.

- Zodra taakklashulp start, wordt het zonnebloemverhaal heel beknopt herhaald, dit ter opfrissing.
- In 't kleine klasje hangt een ronde spiegel die het hart vormt van een mooie zonnebloem. Voor we een activiteit in 't kleine klasje starten, zegt elke kind eerst iets *positiefs* in de zonnebloemspiegel (tegen *zichzelf*!).
Richtvragen: Waar ben je trots op? Wat vind je zo leuk aan jezelf? Noem eens iets op dat je heel goed kunt, beter dan sommige anderen. Waarom zie je jezelf graag? Noem eens iets dat heel mooi is in je hartje. Waarom houden zoveel mensen van jou, denk je?
Sommige jonge kinderen moeten dit echt leren; ze lijken helaas op zes-zevenjarige leeftijd al veel vaardiger in het opsommen van hun 'slechte kanten'.
- Het vezelbord prijkt vol papieren zonnebloemen-in-wording, van elk van de kinderen die in 't kleine klasje worden aangemoedigd. De taakleerkracht noteert de goede eigenschap die in de spiegel wordt gezegd op een klein geel blaadje. Het kind plakt zijn blaadje in zijn bloem. Na een aantal sessies (een twaalftal !) is de zonnebloem volledig en bestaat uitsluitend uit knappe vaardigheden of eigenschappen. De bloem kan mee naar huis en thuis kan het kind ermee uitpakken. In 't kleine klasje beginnen we aan een nieuwe zonnebloem.

- Variante: op het bord wordt elke ochtend een reuze grote lege zonnebloem getekend. Wat elk kind in de spiegel zegt, wordt in een leeg blaadje geschreven. Met het vorderen van de schooldag wordt ook de zonnebloem vollediger... en iedereen die 't kleine klasje binnenkomt kan lezen welke toffe, prachtige kinderen er komen werken. (nadeel: dit geheel kan niet mee naar huis worden gegeven)

Op schoolniveau

- Ons zonnebloemverhaal past perfect in onze schoolvisie. Het maakt bijgevolg deel uit van ons schoolwerkplan.
- In de kleuterschool, waar vanuit dezelfde visie wordt gewerkt, worden 'bezige bijtjes' als beeld gebruikt. Zodra de kinderen de stap zetten naar de eerste klas, vliegen de bijtjes mee naar... de zonnebloemen van de eerste graad. Onze tweede en derde graad (ondergebracht in een andere vestigingsplaats) gebruikt het zonnebloemverhaal niet meer, want niet meer aangepast aan de leefwereld van (grotere) kinderen. Maar de visie die erachter zit wordt zeker bewaard. Zo trekken we een rode lijn van zorgverbreding door heel de lagere school.
- Een reuze zonnebloem (collage) werd door de leerkrachten eerste graad geknutseld en fleurt het koffielokaal op.
Variante: de leerkrachten sommen niet de eigen positieve eigenschappen op, maar wel die van elkaar. Voor elke leerkracht wordt een lang bloemblad doorgegeven. Iedere collega schrijft daarop wat hij/zij zo waardeert in de ander. Meestal zijn de bloemblaadjes veel te klein voor zoveel woorden van lof...
- Ook in het directiebureau hangt een foto van een zonnebloem met onze slagzin "ik ben blij met mijzelf". En ook onze gymjuf, zwemjuf, computermeester, secretaresse en schoolhoofd krijgen een zonnebloem-bladwijzertje.

Tot slot...

Ook dit verhaal en de wijze waarop het wordt gebruikt is erg relatief. Uiteindelijk is dit slechts een *vorm* die wordt aangereikt om het zelfbeeld van kinderen op te krikken en/of realistisch(er) te maken. Het kan een hulpmiddel zijn. Dan is het goed.

Maar je kunt het ook verkeerd gebruiken. Een opsomming *moeten* geven van jouw sterke kanten kan misschien voor jou een onaangename ervaring zijn? Misschien kijk jij helemaal niet graag in een spiegel – zeker niet waar anderen bij zijn?

De *wijze waarop je met kinderen omgaat*, blijft uiterst belangrijk.

Wie kinderen aanmoedigt, hen in het goede bevestigt, hen laat zijn wie ze zijn, hun de tijd en de ruimte geeft en creëert om te mogen zijn wie ze in aanleg én in wording wezenlijk zijn, van hen houdt om wie ze zijn, en niet om wat ze kunnen... heeft geen zonnebloemverhaal nodig als methodiekje.

En er zit nog een addertje onder 't gras.

Jonas heeft dyslexie. Als hij in de zonnebloemspiegel tegen zichzelf zegt: "Ik kan heel goed lezen!", doet hij zichzelf onrecht aan.

Jonas wordt het best in de richting gestuurd van een realistischer zelfbeeld "Ik doe heel erg mijn best om goed te lezen, maar het is moeilijk voor mij" klinkt veel mooier... Zo geeft hij zichzelf ook de toestemming om niet-zo-goed-te-lezen. Latere faalangst kan zo worden vermeden. Een positief zelfbeeld is meteen ook een realistisch zelfbeeld.